

Bożena Solecka

Wspomaganie szkoły w obszarze:
*wspieranie pracy wychowawców
klasy – bezpieczna szkoła*

Tworzenie spójnej koncepcji
pedagogicznego oddziaływania na zespół klasowy,
służącej indywidualnemu rozwojowi uczniów
z naciskiem na samodyscyplinę i wychowanie do wysiłku

Opis podjętych działań w Gimnazjum nr 1
im. Jana Pawła II w Polkowicach

Tekst: **Bożena Solecka**

Edukator, konsultant kształcenia zawodowego, wieloletni doradca metodyczny, animator działań Szkolnych Organizatorów Rozwoju Edukacji, ekspert w zakresie wdrażania rozwiązań w obszarze e-edukacji oraz wykorzystywania nowych technologii w procesie kształcenia, autorka opracowań metodycznych i dydaktycznych.

Konsultacja merytoryczna:

Anna Płusa

Redakcja i korekta:

Anna Wawryszuk

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Anna Wawryszuk

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji
Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Zadania SORE	4
Wizerunek szkoły	5
Roczny Plan Wspomagania	6
Działania ukierunkowane na nauczycieli i uczniów	7
Kontynuacja procesu wspomagania	8

Wstęp

*Dobry wychowawca, który nie wtlacza a wyzwala,
nie ciągnie a wznosi, nie ugniata a kształtuje,
nie dyktuje a uczy, nie żąda a zapytuje...*

Janusz Korczak

W latach 2013–2015 Powiat Polkowicki realizował projekt pod nazwą: „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty, 3.5 Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół). Celem głównym działań projektowych było: „Podniesienie jakości funkcjonowania systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim, poprzez stworzenie kompleksowego i spójnego wsparcia szkół/przedszkoli związanego z ich autonomicznym rozwojem w obszarach wymagających szczególnego oddziaływania”¹. Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach (POPPPiDM) został wyłoniony jako bezpośredni wykonawca zadań projektowych. W okresie od 01 sierpnia 2013 r. do 31 lipca 2015 r. w ramach projektu objął wsparciem 40 placówek edukacyjnych z terenu powiatu polkowickiego. W procesie wspomagania uczestniczyły przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, licea ogólnokształcące, zasadnicze szkoły zawodowe oraz technika. Wśród placówek objętych wsparciem znalazło się także Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Polkowicach. W projekcie pełniłam funkcję szkolnego organizatora rozwoju edukacji (SORE). Byłam zewnętrznym specjalistą zatrudnionym przez powiatowego koordynatora projektu, który bezpośrednio pracował na rzecz wsparcia gimnazjum w ramach realizowanego projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”.

Zadania SORE

Placówki oświatowe biorące udział w projekcie „Nowa jakość systemu doskonalenia...” otrzymały możliwość skorzystania z 24 ofert doskonalenia przygotowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji. Wybrana oferta stanowiła podstawę opracowania rocznego planu wspomagania. Zadania i obowiązki SORE zostały mi przedstawione przez powiatowego organizatora rozwoju edukacji (PORE). Do zadań SORE należało w pierwszej kolejności zbudowanie relacji z dyrektorem Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Polkowicach oraz radą pedagogiczną w celu zdiagnozowania potrzeb rozwojowych szkoły oraz określenia obszaru dalszych działań w zakresie wspomagania.

¹ Więcej o projekcie 2013–2015 na stronie internetowej [Powiatowego Ośrodka Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach](#) [online, dostęp 12.04.2018].

Następnym zadaniem było wsparcie gimnazjum w przygotowaniu i realizacji rocznego planu wspomagania zbudowanego na podstawie wybranej oferty szkoleniowej. Wiązało się to z podjęciem takich działań jak:

- zapewnienie obiegu informacji,
- organizacja zaplanowanych form wspomagania,
- wspieranie pracowników szkoły we wdrażaniu nowo nabytych umiejętności,
- monitorowanie przebiegu realizacji rocznego planu wspomagania.

Do moich obowiązków należało również opracowanie sprawozdania z przebiegu realizacji rocznego planu wspomagania i przedstawienie go dyrektorowi oraz radzie pedagogicznej na zakończenie rocznej współpracy. Chciałabym podkreślić, że szkoła, w której pełniłam funkcję SORE, nie była dla mnie anonimowa, gdyż współpracowałam z Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Polkowicach przy realizacji różnorodnych przedsięwzięć edukacyjnych jako wieloletni doradca metodyczny. Znajomość realiów, w jakich funkcjonowała szkoła, oraz jej mocnych i słabych stron ułatwiały mi realizację zadań zaplanowanych w projekcie dla SORE.

Wizerunek szkoły

Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Polkowicach funkcjonowało od roku 2004, a organem prowadzącym szkołę była Gmina Polkowice. Na przestrzeni lat dążyła ona wszelkimi sposobami, aby uczniowie uczyli się w bardzo dobrych warunkach i mogli korzystać z bogatej oferty zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych. W chwili realizacji projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia...” w gimnazjum kształciło się 454 uczniów w 19 oddziałach: sześciu klasach pierwszych i drugich oraz siedmiu klasach trzecich. Przez ponad 10 lat istnienia szkoła zgromadziła kapitał, na który składały się doskonale przygotowana, zaangażowana i dyspozycyjna kadra pedagogiczna, której celem było dobro ucznia, a także właściwe relacje między uczniami i nauczycielami sprzyjające indywidualizacji i pełnemu rozwojowi każdego ucznia. Kadre pedagogiczną tworzyli: dyrektor, dwóch wicedyrektorów, 62 nauczycieli, pedagog szkolny, doradca zawodowy, pedagog, psycholog, trzech nauczycieli bibliotekarzy i czterech wychowawców świetlicy. Szkoła stwarzała doskonałe warunki do nauki. Do dyspozycji uczniów były dwie sale gimnastyczne, dwie siłownie, biblioteka i czytelnia z możliwością przeglądania zbiorów medialnych i z dostępem do internetu, cztery sale komputerowe z dostępem do internetu oraz 33 gabinety przedmiotowe. Większość uczniów, kończąc szkołę, miła na swoim koncie różnorodne sukcesy i wiarę we własne możliwości. W szkole panowała miła atmosfera, co dawało poczucie bezpieczeństwa i było wyrazem troski o zdrowie uczniów. Bieżąca i przyjazna dla rodziców informacja o postępach dziecka i jego funkcjonowaniu w szkole dzięki e-dziennikowi należała też niewątpliwie do atutów szkoły.

Nowoczesne metody nauczania i różnorodne formy pracy pozwalały na pełną aktywność uczniów, a bogata oferta zajęć pozalekcyjnych, takich jak: projekty, spotkania, obozy naukowe, warsztaty, wycieczki, spektakle, turnieje, debaty, rozwijały kreatywność uczniów. W roku

szkolnym 2013/2014 gimnazjum rozpoczęło realizację projektu e-nauczania². Opierało się ono na dobrym wyposażeniu szkoły w sprzęt multimedialny, wykorzystaniu urządzeń mobilnych, chmury obliczeniowej i szybkiego internetu oraz na nowoczesnych metodach nauczania wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne. W szkole znajdowała się pracownia rozwoju osobistego „Siłownia umysłu”, wyposażona w gry edukacyjne i logiczne oraz w zestawy do konstruowania robotów LEGO Mindstorm. Prowadzone w tej pracowni zajęcia miały na celu rozwijanie logicznego myślenia i kreatywności uczniów. W nauczaniu i wychowaniu szkoła łączyła tradycyjne wartości z nowoczesnością stosowanych metod i wyposażenia pracowni. Placówka była znana na Dolnym Śląsku dzięki dobrze przygotowanym do dalszej nauki absolwentom oraz wielu sukcesom przedmiotowym, artystycznym i sportowym.

Uczniowie osiągnęli wysokie wyniki na egzaminie gimnazjalnym. Szkoła uzyskała certyfikaty „Szkoły Wspierającej Uzdolnienia Uczniów”, „Szkoły Bezpiecznego Internetu” i „Szkoły Odkrywców Talentów”. Wizytówką szkoły był także chór Cantabile. Najlepsi uczniowie za sukcesy nagradzani byli odznaką Srebrne Piórko Orła, medalem Najlepszy z Najlepszych oraz Nagrodą Burmistrza Polkowic.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy, a także pogłębionej analizy oferty wspomagania Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakresie realizacji zadań projektowych dyrektor szkoły oraz rada pedagogiczna zaproponowali wybór Oferty 7. Wspieranie pracy wychowawców klasy – bezpieczna szkoła³. Kadra dydaktyczno-wychowawcza szkoły zauważyła potrzebę tworzenia spójnej koncepcji pedagogicznego oddziaływania na zespół klasowy, służącej indywidualnemu rozwojowi uczniów z naciskiem na samodyscyplinę i wychowanie do wysiłku.

Roczny plan wspomagania

W pierwszym roku wspomagania szkoły, to znaczy w okresie od 28 sierpnia 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r., obrano jako cel główny pomoc w zbudowaniu systemu wychowawczego i kompleksowego wsparcia wychowawców klas bazującego na pracy zespołowej – w ramach nauczycielskich zespołów klasowych.

SORE oraz zespół zadaniowy, jaki został wyłoniony spośród grona pedagogicznego, podjął się zadania dokonania pogłębionej analizy potrzeb szkoły, aby ustalić cele i kierunki działań. Określono także pożądane rezultaty, wskaźniki ich realizacji, mierniki i źródła pomiaru służące wspomaganie gimnazjum w wybranym obszarze. Ostateczne zdefiniowano go jako: „Wspieranie pracy wychowawców klasy – bezpieczna szkoła. Tworzenie spójnej koncepcji pedagogicznego oddziaływania na zespół klasowy, służącej indywidualnemu rozwojowi uczniów z naciskiem na samodyscyplinę i wychowanie do wysiłku”. W wyniku pogłębionej

² *Szkolna sieć Wi-Fi*, [online, dostęp 12.04.2018].

³ *Nowe formy wspomaganie szkół*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012, z. 1, s. 30 [online, dostęp 12.04.2018].

diagnozy, warsztatu diagnostyczno-rozwojowego opracowano roczny plan wspomagania (RPW), w którym m.in. określono następujące cele szczegółowe:

- 1) Poprawa skuteczności pracy wychowawczej – wykorzystanie informacji o indywidualnych postępach uczniów do podnoszenia ich motywacji i aspiracji.
- 2) Planowanie i organizacja pracy nauczycielskich zespołów klasowych – stworzenie systemu współpracy w zespole oraz przydatnych dokumentów rozpoznawania potrzeb [wychowawczych uczniów wraz z planowaniem i monitorowaniem oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych.
- 3) Zwiększenie świadomości nauczycieli i wychowawców na temat tego, jaką rolę wychowawczą spełnia środowisko szkolne oraz oni sami jako osoby znaczące w życiu ucznia.
- 4) Zwiększenie kompetencji komunikacyjnych nauczycieli oraz ich umiejętności zawodowych w zakresie pracy wychowawczej.
- 5) Ustalenie, jak powinna wyglądać pełna diagnoza klasy i jakie niezbędne informacje powinny być dostępne nauczycielom uczącym w klasie – portfolio klasy.

Ponadto sprecyzowano sposoby osiągania wyznaczonych celów, określając harmonogram działań, jakie należałoby podjąć, aby wytyczone cele zrealizować. Ujęte w rocznym planie wspomagania działania zostały skierowane do nauczycieli oraz uczniów.

Działania ukierunkowane na nauczycieli i uczniów

Realizacja RPW zakładała uczestnictwo nauczycieli w czterech szkoleniach przeprowadzonych przez ekspertów zewnętrznych. Szkolenia miały charakter warsztatowy i dotyczyły następującej tematyki:

- „Zwiększenie kompetencji komunikacyjnych nauczycieli oraz ich umiejętności zawodowych w zakresie pracy wychowawczej”;
- „Rola wychowawcza środowiska szkolnego oraz nauczycieli jako osób znaczących w życiu ucznia”;
- „Planowanie i organizacja pracy nauczycielskich zespołów klasowych. Stworzenie systemu współpracy w zespole oraz przydatnych dokumentów rozpoznawania potrzeb wychowawczych uczniów wraz z planowaniem i monitorowaniem oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych”;
- „Poprawa skuteczności pracy wychowawczej – wykorzystanie informacji o indywidualnych postępach uczniów do podnoszenia ich motywacji i aspiracji”.

Po każdym szkoleniu istotne było również pozyskanie informacji zwrotnej na podstawie ankiety ewaluacyjnej na temat wartości dodanej, jaką wniosło szkolenie dla jego uczestników – czy realizowana forma doskonalenia spełniła pokładane w niej oczekiwania. W ankietach ewaluacyjnych nauczyciele często podkreślali, że warsztaty z ekspertem zewnętrznym

uświadomiły im wagę kształcenia umiejętności prowadzenia dialogu i wspierania innych w rozwiązywaniu problemów za pomocą pytań. Uczestnicy warsztatów akcentowali rolę rozwiązywania problemów i sytuacji wychowawczych z uczniem za pomocą dialogu – zwane go też podejściem coachingowym⁴. W tej metodzie, nastawionej na wsparcie ucznia w samodzielnym radzeniu sobie z sytuacją dla niego trudną, nauczyciele dostrzegli ogromny potencjał w zakresie wspierania procesów kształtowania osobowości podopiecznych. Bardzo ważne dla nauczycieli okazały się kwestie doskonalenia umiejętności pozwalających uczestnikom rozmowy na współpracę i wymianę poglądów oraz jednocześnie kreatywne i samodzielne dochodzenie do własnych rozwiązań i odkryć.

Między spotkaniami z ekspertem zewnętrznym nauczyciele korzystali z konsultacji indywidualnych bądź grupowych ze szkolnym organizatorem rozwoju edukacji. Celem tych konsultacji było omawianie dobrych praktyk, zaistniałych trudności i problemów związanych z wdrożeniem do szkolnej praktyki nowej wiedzy oraz umiejętności nabytych w zakresie tematyki obszaru objętego wsparciem RPW.

Działania wytyczone do realizacji w rocznym programie wspomagania zakładały również uczestnictwo uczniów w zajęciach warsztatowych przeprowadzonych przez psychologa i pedagoga POPPiDM w Polkowicach na temat: „Jak skutecznie się uczyć, aby osiągnąć sukces edukacyjny?”. Warsztaty odbyły się w ramach godzin wychowawczych i objęto nimi wszystkie zespoły klasowe gimnazjum. Informacja zwrotna uzyskana od uczestników zajęć po zakończeniu działań warsztatowych pozwalała na wnioskowanie, że bardzo przydatne okazało się dla uczniów poznanie metod i sposobów szybkiego zapamiętywania tekstu przez skojarzenia oraz świadome stosowanie poznanych strategii uczenia się.

Kontynuacja procesu wspomagania

Ostatni etap procesu wspomagania to ewaluacja, która dotyczyła oceny efektywności wprowadzonego wspomagania, sformułowania wniosków oraz rekomendacji do dalszych działań.

W wyniku prowadzonego dialogu w gronie pedagogicznym Gimnazjum nr 1 w Polkowicach nasunęła się konkluzja, że kolejnym zagadnieniem, które należałoby zdiagnozować, jest próba odpowiedzi na następujące pytania: Na ile zorganizowane w Gimnazjum nr 1 w Polkowicach procesy edukacyjne sprzyjają uczeniu się uczniów? Czy jest to stopień oczekiwany, czy też niższy niż oczekiwany? Jaka jest rola nauczyciela w edukacji XXI wieku?

W wyniku analizy pozyskanych informacji zwrotnych od nauczycieli – na podstawie ankiety ex-post przeprowadzonej pośród beneficjentów procesu wspomagania – dyrekcja gimnazjum oraz grono pedagogiczne podjęli decyzję o realizacji wspomagania w obszarze: Uczeń – aktywny uczestnik procesu uczenia się w drugim roku trwania projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”.

⁴ Ł. Brzeziński, *Coaching – możliwość wykorzystania w edukacji*, [w:] „Przegląd Pedagogiczny”, 2014, z. 2, s. 166–175.